

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XII./2020
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 465/2020
populárny názov	Poškodený a obeť
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	01.12.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Pojmy poškodený (podľa Trestného poriadku) a obeť (podľa zákona o obetiach trestných činov) nie sú identickými pojmami, sú to samostatné od seba nezávislé (autonómne) pojmy, pri ktorých ale môže nastať ich spoločný prienik. Znamená to, že poškodený v trestnom konaní nemusí byť nevyhnutne obeťou trestného činu a naopak obeť trestného činu nemusí byť poškodeným v zmysle subjektu trestného konania tak, ako to upravuje Trestný poriadok, ale v konečnom dôsledku môže nastať (a v praxi spravidla aj nastáva), že obeť trestného činu je stranou konania v postavení poškodeného.
skutkový stav a základné fakty	Políciou bolo začaté trestné stíhanie vo veci pre prečin usmrtenia. Sťažovateľka ako matka usmrtenej osoby bola vypočutá v procesnom postavení svedka - poškodeného a poverený príslušník polície jej ako poškodenej umožnil preštudovať vyšetrovací spis, z čoho nadobudla presvedčenie, že má v danej trestnej veci postavenie poškodenej. Následne bolo trestné stíhanie zastavené z dôvodu, že skutok nebol trestným činom a nebol dôvod na postúpenie veci. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorú okresná prokuratúra zamietla ako podanú neoprávnenou osobou, pretože sťažovateľku nepovažovala za poškodenú. Sťažovateľka nesúhlasí s názorom okresnej prokuratúry, že práva poškodeného v predmetnom trestnom konaní prináležia výlučne manželovi a dieťaťu jej nebohej dcéry a že uplatnenie týchto práv sťažovateľkou by prichádzalo do úvahy iba v prípade, „ak by neexistoval manžel alebo pozostalé dieťa“.
z odôvodnenia	Tak okresná prokuratúra, ako aj sťažovateľka tvrdenia o správnosti ich (rozdielnych) názorov podporili príslušnými ustanoveniami zákona o obetiach trestných činov (okresná prokuratúra aj ustanoveniami Občianskeho zákonníka). Podľa názoru ústavného súdu to, či osoba v rámci trestného konania

má alebo nemá mať procesné postavenie poškodeného, však nezávisí od otázky, či táto je alebo nie je obeťou v zmysle zákona o obetiach trestných činov. Pojmy poškodený (podľa Trestného poriadku) a obeť (podľa zákona o obetiach trestných činov) nie sú identickými pojmami, sú to samostatné od seba nezávislé (autonómne) pojmy, pri ktorých ale môže nastať ich spoločný prienik. Znamená to, že poškodený v trestnom konaní nemusí byť nevyhnutne obeťou trestného činu a naopak obeť trestného činu nemusí byť poškodeným v zmysle subjektu trestného konania tak, ako to upravuje Trestný poriadok, ale v konečnom dôsledku môže nastať (a v praxi spravidla aj nastáva), že obeť trestného činu je stranou konania v postavení poškodeného.

Zreteľné je to aj z ustanovenia § 3 ods. 6 zákona o obetiach trestných činov, podľa ktorého obeť má v trestnom konaní postavenie oznamovateľa trestného činu, poškodeného alebo svedka a patria jej práva a povinnosti upravené v Trestnom poriadku súvisiace s uvedeným postavením. Z tohto ustanovenia je zrejmé, že obeť nemusí mať v trestnom konaní nevyhnutne procesné postavenie poškodeného ako strany konania.

Rozdiely v ponímaní poškodeného podľa Trestného poriadku a obeť podľa zákona o obetiach trestných činov sú z ustanovení týchto právnych predpisov badateľné. Napríklad poškodený je stranou trestného konania s procesnými právami a povinnosťami a obeť je subjektom osobitnej starostlivosti poskytovanej štátom podľa zákona o obetiach trestných činov; obeťou trestného činu nemôže byť právnická osoba [§ 2 ods. 1 zákona o obetiach trestných činov], ktorá ale poškodenou byť môže; za obeť možno považovať aj pozostalé osoby po obeti, ktorá v dôsledku trestného činu zomrela, a to aj keby takéto osoby postavenie poškodeného nemali; poškodenému sa nahrádza škoda vzniknutá v príčinnej súvislosti s trestným činom, u obeti sa predchádza aj druhotnej škode, ktorou sa rozumie ujma, ktorá nebola obeti spôsobená trestným činom, ale vznikla v dôsledku prístupu orgánov verejnej moci, subjektu poskytujúceho pomoc obetiam, poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, znalca, tlmočníka, obhajcu alebo oznamovacích prostriedkov [§ 2 ods. 1 písm. f) a § 8 zákona o obetiach trestných činov]; alebo poškodeným z hľadiska Trestného poriadku je aj právny nástupca, avšak práva obeť nemôžu prejsť na inú osobu [pozri pri obdobnej právnej úprave aj ŠÁMAL, Pavel. § 43 [Poškozený]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav, ŘÍHA, Jiří, ŠÁMALOVÁ, Milada, ŠKVAJN, Petr. Trestní řád I, II, III. 7. vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 506.].

Ako už bolo uvedené, určenie procesného postavenia konkrétnej osoby v trestnom konaní ako poškodenej musí vychádzať predovšetkým z ustanovení procesnoprávneho predpisu, ktorým sa trestné konanie riadi, t. j. z príslušných ustanovení Trestného poriadku (predovšetkým § 46 ods. 1). Z nich vyplýva, že pre priznanie postavenia poškodeného je potrebné zistiť, skúmať a vyhodnotiť určité relevantné skutočnosti, najmä či takejto osobe bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.

V preskúvanom prípade takémuto postupu zodpovedala iba časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia okresnej prokuratúry, v ktorej vyvodila, že za morálnu ujmu nemožno považovať traumu, príp. úzkosť súvisiacu so stratou dcéry, resp. príbuzného a pod., ale iba ujmu, ktorú pociťuje priamo poškodený (ako obeť trestného činu). Tento záver okresná prokuratúra podporila tvrdením, že v opačnom prípade by mohla vo všeobecnosti nastať situácia, že za poškodeného by bolo možné považovať napr. najlepšiu priateľku/priateľa zomretého (príp. iné osoby), s ktorou by mohol mať zomretý napr. lepší vzťah ako s niekým z priamych príbuzných.

Vo vzťahu k rozsahu kritérií obsiahnutých Trestným poriadkom definujúcich poškodeného v trestnom konaní ústavný súd takúto argumentáciu považuje za nedostatočnú. Okresná prokuratúra jednoznačne diskvalifikovala osobu sťažovateľky z postavenia strany trestného konania – ako poškodenej – iba a jedine skrz vylúčenia možnosti spôsobenia jej morálnej škody stíhaným

	<p>treštným činom. Okrem toho, že zo strany okresnej prokuratúry išlo o všeobecné tvrdenie opreté o nie rozhodujúcu právnu úpravu bez akéhokoľvek zisťovania či zohľadňovania konkrétnych okolností daného prípadu (skúmania napr. intenzity vzťahov medzi sťažovateľkou a jej nebohou dcérou), opomenula skúmať, a ak to aj skúmala, nepremietla to do odôvodnenia svojho rozhodnutia, či priamo sťažovateľke (teda nielen jej nebohej dcére) nebola treštným činom spôsobená iná v § 46 ods. 1 Treštného poriadku uvedená škoda alebo či neboli porušené, či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody (napr. na rodinný a súkromný život). O tomto sa odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nezmieňuje vôbec.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľky na inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd uznesením Okresnej prokuratúry Dunajská Streda z 10. februára 2020 porušené bolo. 2. Uznesenie Okresnej prokuratúry Dunajská Streda z 10. februára 2020 zrušuje a vec vracia Okresnej prokuratúre Dunajská Streda na ďalšie konanie. 3. Okresná prokuratúra Dunajská Streda je povinná nahradiť trovy konania.
použitá odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	zákon č. 301/2005 Z. z. Treštný poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach treštných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
klúčové slová	treštné konanie-pripravné osoba-oprávnená poškodený strana-v treštnom konaní

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.